

Ce trebuie să știți despre judecata în primă instanță?

Procesul civil parcurge, în mod obișnuit - dar nu obligatoriu, două faze:

- judecata;
- executarea silită.

Faza judecătii cuprinde:

- judecata în primă instanță;
- judecata în căile de atac.

Indiferent că este în primă instanță sau în căile de atac, în principiu, judecata parcurge trei etape:

- etapa scrisă;
- etapa dezbaterilor;
- etapa deliberării și pronunțării hotărârii.

Regulile cuprinse în acest ghid se referă la ***judecata în primă instanță*** și prezintă cele mai importante aspecte din ***etapa dezbaterilor***. Cele mai multe dintre reguli se aplică și judecătii în căile de atac. Dispozițiile speciale ale judecătii în căile de atac le veți regăsi în "Ghidul justițiabilului" - referitoare la căile de atac. De asemenea, în "Ghidul justițiabilului" - "Cererea de chemare în judecată, întâmpinarea și cererea reconvențională" veți regăsi aspecte referitoare la etapa scrisă a judecătii procesului civil, iar în "Ghidul justițiabilului" - "Hotărârile judecătorești în materie civilă" v-am prezentat aspecte referitoare la deliberare, pronunțare, conținutul hotărârii judecătorești și încheierile de ședință.

Dacă aveți calitatea de parte într-un proces civil *este bine să știți* că instanța nu poate hotărî asupra unei cereri decât după ***citarea*** sau înfățișarea părților, afară de cazul în care legea dispune altfel. Cu alte cuvinte, aveți dreptul să fiți înștiințat prin citație cu privire la ziua fixată pentru judecată, sediul instanței la care trebuie să vă prezentați și calitatea pe care o aveți în proces.

Nu veți fi citat în situația în care ați primit **termen în cunoștință** la depunerea cererii de chemare în judecată sau dacă ați fost prezent deja la o înfățișare, personal sau prin mandatar, prezumându-se că aveți cunoștință despre toate termenele ulterioare.

Această dispoziție nu se aplică și veți fi citat:

- în cazul redeschiderii judecătii, după ce a fost suspendată;
- în cazul stabilirii unui termen pentru chemarea la interogatoriu;
- în cazul în care procesul se repune pe rol;
- în cazul militarilor în termen și al deținuților.

Termenul luat în cunoștință sau pentru care au fost trimise citațiile nu poate fi preschimbat decât pentru motive temeinice și cu citarea părților. Acestea vor fi citate în termen scurt, în camera de consiliu.

Cererea de preschimbare a primului termen de judecată este de competența președintelui instanței, a vicepreședintelui instanței, a președintelui de secție ori a judecătorului care îl înlocuiește. În cursul judecării procesului, cererea de preschimbare a termenului se soluționează de către completul de judecată.

Pentru fiecare **ședință de judecată** se întocmește o **listă** cu pricinile fixate să se judece în acea zi, care va fi afișată la ușa sălii de ședință, cu cel puțin o oră înainte de începerea acesteia.

Ședințele de judecată sunt **publice**, dacă legea nu dispune altfel.

Instanța poate hotărî ca dezbaterile să se facă în **ședință secretă**, dacă dezbaterile publice ar putea vătăma ordinea sau moralitatea publică sau pe părți. Acestea vor putea fi însoțite, în afară de apărătorii lor, de cel mult două persoane desemnate de ele.

Președintele completului de judecată exercită **poliția ședinței de judecată**.

Cei care participă la ședință sunt obligați să aibă o purtare cuviincioasă, iar dacă vorbesc instanței trebuie să stea în picioare.

Președintele completului de judecată:

- poate lua măsuri pentru păstrarea ordinii și bunecuviințe;
- poate înlătura pe cei ce ar veni mai târziu sau pe cei care depășesc numărul locurilor;
- poate dispune îndepărtarea din sală a minorilor și a persoanelor care s-ar înfățișa într-o ținută necuviincioasă;
- poate chema la ordine orice persoană care tulbură mersul dezbaterilor;
- poate invita orice persoană care tulbură ședința de judecată să părăsească sala și la nevoie, poate da ordin să fie îndepărtată din sală;
- poate ordona îndepărtarea tuturor persoanelor din sală, dacă altfel nu se poate păstra ordinea.

Dacă din sala de judecată a fost îndepărtată vreo parte, înainte de închiderea dezbaterilor, aceasta va fi chemată iar președintele completului de judecată îi va preciza aspectele dezbătute în lipsă, precum și declarațiile celor ascultați.

Această dispoziție nu se aplică în situația în care partea îndepărtată din ședință a fost asistată de avocat, care a rămas mai departe în sală.

Președintele completului de judecată **deschide**, suspendă și ridică ședința de judecată. Acesta are obligația să vă menționeze drepturile și obligațiile care vă revin în funcție de calitatea pe care o aveți în proces.

În toate fazele procesuale (atât în primă instanță, cât și în căile de atac) judecătorii au datoria de a stăruii pentru soluționarea amiabilă a cauzei.

Președintele **va da cuvântul** mai întâi reclamantului și apoi pârâtului. Dacă este necesar, acesta va da cuvântul părților, de mai multe ori, având dreptul să-l limiteze în timp de fiecare dată.

La începutul ședinței de judecată, părțile pot cere instanței **amânarea cauzelor** care nu sunt în stare de judecată la acel termen și care nu provoacă dezbateri, adică discuții contradictorii. Această amânare se poate face și de un singur judecător.

Este bine să știți că amânarea în temeiul învoielii părților nu se poate încuviința decât o singură dată în cursul judecății. După o

asemenea amânare, dacă nu stăruieți, judecata va fi suspendată și nu va fi redeschisă decât după plata sumelor prevăzute de legea taxelor judiciare de timbru și a timbrului judiciar. Instanța este obligată să cerceteze dacă amânarea cerută de amândouă părțile pentru un anumit motiv, nu tinde la o amânare prin învoiala lor; este socotită ca atare cererea de amânare la care cealaltă parte s-ar putea împotrivi.

Pricinile în care procedura este îndeplinită și care nu se pot judeca din lipsă de timp vor fi amânate, la cererea uneia din părți, la un termen scurt pentru când părțile nu se vor mai cita. Aceste pricini vor fi judecate cu precădere.

După amânarea cauzelor care nu au provocat dezbateri, **cauzele se strigă în ordinea listei** iar cele care sunt în stare de judecată, se soluționează. Dacă părțile se învoiesc, ele pot solicita schimbarea rândului, în sensul ca pricinile lor să fie soluționate fără a se respecta numărul de ordine de pe lista cauzelor. Cauzele declarate urgente se vor judeca înaintea celorlalte.

Dacă la orice termen fixat pentru judecată se înfățișează numai una din părți, instanța, după ce va cerceta toate lucrările din dosar și va asculta susținerile părții, se va pronunța pe baza dovezilor administrate, putând primi excepțiile și apărările părții care lipsește.

Pricinile **se dezbate verbal**, dacă legea nu dispune altfel.

Dezbaterile purtate în ședință **se vor consemna în încheierea de ședință**, care va fi semnată de judecători și de greșieri.

Legea prevede că ședințele de judecată se înregistrează prin mijloace tehnice video sau audio, ori se consemnează prin stenografiere. Înregistrările sau stenogramele se transcriu de îndată. Această reglementare se aplică, însă la acele instanțe dotate cu mijloacele tehnice corespunzătoare și în măsura în care există persoane specializate în stenografiere.

Grefierul sau specialistul în stenografie consemnează toate afirmațiile, întrebările și susținerile celor prezenți, inclusiv ale președintelui completului de judecată.

La cerere, puteți primi o copie a transcrierii înregistrărilor, stenogramelor sau notelor grefierului.

Ce înseamnă prima zi de înfățișare?

Este aceea în care părțile, legal citate, pot pune concluzii. Pentru a exista acest moment procedural trebuie să fie îndeplinite două condiții:

- părțile să fie legal citate;
- părțile să poată pune concluzii.

A putea pune concluzii înseamnă că partea are posibilitatea efectivă să-și exprime punctul de vedere în legătură cu orice aspect din proces.

Ați putea fi tentat să credeți că prima zi de înfățișare este primul termen de judecată. Însă ***nu întotdeauna prima zi de înfățișare coincide cu primul termen de judecată***. Instanța de judecată va aprecia în fiecare cauză în parte care este prima zi de înfățișare.

De exemplu, nu pot fi puse concluzii la primul termen de judecată dacă: se constată că părțile, sau una din ele nu au fost legal citate; se încuviințează o cerere a unei părți pentru a-și angaja apărător. Ca atare, în aceste două situații, prima zi de înfățișare nu va fi primul termen de judecată, ci se va amâna pentru o dată ulterioară.

La prima zi de înfățișare:

- instanța va putea da reclamantului un termen pentru întregirea sau modificarea cererii, precum și pentru a propune noi dovezi;
- reclamantul va putea propune probele pe care le consideră necesare, ori va putea propune probe noi;
- cererea reconvențională se depune cel mai târziu la prima zi de înfățișare. Dacă nu a fost depusă în acest termen, ea se va judeca separat, cu excepția cazului în care părțile consimt să se judece împreună.
- dacă pârâtul a depus cerere reconvențională, reclamantul poate solicita termen pentru a depune întâmpinare și a propune probe în apărare.

În fiecare cauză strigată în ordinea de pe listă, dacă este în stare de judecată, președintele completului de judecată va *declara dezbaterile închise* și va acorda cuvântul părților pentru a pune concluzii pe fond, apoi o va reține pentru a pronunța hotărârea.

Celelalte cauze care nu sunt în stare de judecată și în care se poartă discuții în contradictoriu vor primi alt termen.

După epuizarea cauzelor, președintele *ridică* ședința, completul de judecată urmând să se pronunțe asupra cauzelor judecate. Referitor la componența completului de judecată, *este bine să știți* că la prima instanță completul de judecată este format dintr-un singur judecător, în timp ce în căile de atac acesta este format din doi judecători (în cazul apelului), sau trei judecători (în cazul recursului). Soluțiile pronunțate în fiecare cauză, termenele acordate în cauzele care au fost amânate, precum și orice alte măsuri dispuse în celelalte cauze în ședința de judecată respectivă *se vor menționa* pe scurt în condica ședinței de judecată, astfel încât părțile să poată lua cunoștință despre situația dosarului.

Dacă după deliberare, completul apreciază că sunt necesare noi lămuriri, *poate repune cauza pe rol*. În această situație, în cauză completul de judecată va stabili un nou termen și va dispune citarea părților, după caz, cu mențiunea motivului de repunere pe rol.

În afara soluțiilor pronunțate, după caz, pe fondul cauzei, sau în căile de atac, instanța poate să mai dispună și alte soluții, astfel cum se va arăta în continuare.

Instanța va *dispune suspendarea* judecății:

- atunci când ambele părți o cer;
- dacă nici una din acestea nu se înfățișează la strigarea pricinii.

Trebuie să știți că în cauzele civile, așa cum am menționat mai sus, nu aveți obligația de a vă prezenta fizic în instanță atât timp cât vă îndepliniți obligațiile procesuale menționate și aveți posibilitatea să solicitați *judecarea cauzei în lipsa dumneavoastră*. În acest ultim caz, pricina nu se va suspenda chiar dacă nici una dintre părți nu se înfățișează.

Atenție! Este bine să știți că orice cerere de chemare în judecată, contestație, apel, recurs, revizuire și orice altă cerere de reformare sau de revocare *se perimă* de drept, chiar împotriva incapabililor (persoanelor care nu au exercițiul drepturilor lor), dacă a rămas în nelucrare din vina părții timp de un an.

În materie comercială termenul de perimare este de șase luni.

De regulă, marea majoritate a cauzelor rămase în nelucrare sunt cele suspendate pentru motivele menționate mai sus, precum și cele pentru neîndeplinirea anumitor obligații prevăzute de lege sau stabilite de către instanță în sarcina părții, astfel încât trebuie să nu lăsați să treacă termenul de perimare, dacă aveți interes ca litigiul să se soluționeze.

Suspendarea cauzei se va dispune obligatoriu:

- prin moartea uneia din părți, afară de cazul în care partea interesată cere termen pentru introducerea în judecată a moștenitorilor;
- prin interdicție sau punere sub curatelă a unei părți până la numirea tutorelui sau curatorului;
- prin moartea mandatarului uneia din părți, întâmplată cu mai puțin de 15 zile înainte de ziua înfățișării;
- prin încetarea funcției tutorelui sau curatorului;
- prin deschiderea procedurii reorganizării judiciare și a falimentului asupra reclamantului, în temeiul unei hotărâri judecătorești irevocabile.

În anumite situații instanța *va aprecia* dacă este cazul să dispună suspendarea judecății, respectiv:

- când dezlegarea pricinii atârână în tot sau în parte, de existența sau inexistența unui drept care face obiectul unei alte judecăți;
- când s-a început urmărirea penală pentru o infracțiune care ar avea o înrăurire hotărâtoare asupra hotărârii ce urmează să se dea.

Asupra suspendării judecării procesului, instanța se va pronunța prin încheiere care poate fi atacată cu recurs în mod separat, cu excepția celor pronunțate în recurs.

Recursul se poate declara cât timp durează suspendarea cursului judecării procesului, atât împotriva încheierii prin care s-a dispus suspendarea, cât și împotriva încheierii prin care s-a respins cererea de repunere pe rol a procesului.

Judecata reîncepe:

- prin cererea de redeschidere făcută de una din părți, când ea s-a suspendat prin învoirea părților sau prin lipsa lor;
- prin cererea de redeschidere, făcută cu arătarea moștenitorilor, tutorelui sau curatorului, a celui reprezentat de mandatarul defunct, a noului mandatar sau, după caz, a părții interesate, a administratorului judiciar sau a lichidatorului judiciar, după caz.

Dacă nu mai doriți ca judecata să continue, puteți să renunțați oricând, fie verbal în ședință, fie prin cerere scrisă. ***Renunțarea la judecată*** se constată prin încheiere dată fără drept de apel.

Dacă renunțarea s-a făcut după comunicarea cererii de chemare în judecată, instanța, la cererea pârâtului, va obliga pe reclamant la cheltuieli. Dacă s-a intrat în dezbaterile fondului, renunțarea nu se poate face decât cu învoirea celeilalte părți.

Dacă doriți să renunțați chiar la dreptul pretins, instanța va da o hotărâre prin care va respinge cererea în fond și va hotărî asupra cheltuielilor. ***Renunțarea la drept*** se poate face și fără învoirea celeilalte părți, atât în prima instanță, cât și în apel. Renunțarea se poate face în ședință sau prin înscris autentic iar hotărârea se dă fără drept de apel.